

БУРАЧКОВИЧІ

БОГДАН ВОЛОШИН

ПОЛІТ ЗОЛОТОЇ

МУШКИ

видавництво
СТАРОГО ЛЕВА

ПОЛІТ ЗОЛОТОЇ
МУШКИ

Богдан Волошин

**ПОЛІТ ЗОЛОТОЇ
МУШКИ**

збірка оповідань

Видавництво Старого Лева
Львів - 2016

УДК 821.161.2-3
ББК 84(4УКР)
В68

Богдан Волошин

В68 Політ золотої мушки [Текст] : збірка оповідань / Богдан Волошин — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 320 с.

ISBN 978-617-679-265-9

Нова весела книга Богдана Волошина детально знайомить читача з вигаданими — чи то пак легендарними — галицьким містечком Бурачковичами та сусіднім селом Лопушною. Крізь призму «життя й діяльності» персонажів усіх історій перед нами поступово розкриваються інтимні подробиці приватного та громадського чину видатних бурачківчан, як-от мера містечка Романа Задупського, секретарки магістрату Теклі Мілерової, авторитетного сторожа Ладзьга Микуличина, митця трагічної долі Влодка Фарнеги, грабаря Мерлюня та інших достойників і достоїнниць. Подекуди ірреальні та фантазмагоричні, часом ліричні та психологічні — оповідки-хроніки Богдана Волошина з їхнім неповторним колоритом покутсько-бойківських говірок здатні забезпечити справжню «сатисфакцію від релаксації» наділеному почуттям гумору галицькому (та й не тільки!) читачеві.

УДК 821.161.2-3
ББК 84(4УКР)

Богдан Волошин © текст, 2016
Тетяна Омельченко © обкладинка, 2016
Видавництво Старого Лева © 2016

ISBN 978-617-679-265-9

Усі права застережено

БУРАЧКОВИЦЬКІ ХРОНІКИ

*Дзядзьові Гаврилу Волошину і татові Роману Волошину,
які навчили мене бути галичанином, присвячую*

Переднє слово

Так сталося, що мені першому випало розповісти тобі, шановний Читачу, про Бурачковичі та його нарід. Знайти це галицьке містечко на українській мапі неможливо. Тільки на австрійській Бурачковичі позначено маленьким хрестиком — щоправда, не як населений пункт, а як місце, де 1914 року австрійці при форсуванні річки Стиранки втопили трьох вгодованих першеронів зі зброєю та з вершниками. Тож маю за обов'язок, шановний Читачу, перш ніж ти поринеш у пригоди бурачківчан, трохи розповісти про самі Бурачковичі.

Як стверджує втрачений сьогодні львівсько-паризький літопис, який створив славетний уродженець Бурачковичів Єронім Петрович Папроцький (він за Карла Великого емігрував до Парижа на знак протесту проти занепаду Римської імперії через варварів), славне містечко Бурачковичі було засновано чудового літнього ранку, в п'ятницю, ще до того, як любителя овочів Адася вигнали з раю разом із його непутящою утриманкою Евою.

Завклубу Бурачковичів Влодко Фарнеґа твердить, що містечко на лівому березі заснували переселенці-динозаври, вигнані москальським льодовиком із тундри до

Галичини. На підтвердження своїх слів кривий Фарнеґа завжди демонструє велику — мабуть, гомілкову — кістку динозавра, яку на старому цвинтарі знайшов Мерлюньо.

Таким чином, Бурачковичі заснувалися дуже давно і лежать десь між Львовом та Збручем. Населення тут нелічене, бо відсутність Бурачковичів на українських мапах звільняла бурачківчан від переписів і податків. Але вийт містечка та мер, пан Роман Задупський, який трагічно зникнув при встановленні пам'ятника Шевченкові, а потому щасливо знайшовся, якось надвечір подумав, що було би добре, якби бурачковицький нарід числом перевищував Відень. Тож будемо вважати, що бурачківчан є трохи менше за віденців.

Корисних копалин під Бурачковичами дуже багато. Є тут золото, чимало платини, нафти, алмазів, кілька втоплених танків у мочарах за Стиранкою. Проте всі копалини залягають дуже глибоко, десь аж біля магми. Бурачківчани провадять натуральне господарство і мали в носі європейський розподіл праці. Славні Бурачковичі самогонкою, шкварками і здичавілими псами. Тут добрі полювання та рибальство, задля яких Франц-Йосиф дотягнув до сусідньої Лопушної вузькоколійку.

Близькість містечка до різних європейських кордонів зумовила регулярне перебування бурачківчан під різними владами: угорців, румунів, поляків, росіян, монголів, татар, австрійців і римських легіонерів. А одного разу Бурачковичі загарбали сикхи, котрі служили в англійському експедиційному корпусі, що заблукав на Цейлоні й цілий осів у Бурачковичах. Через це бурачківчани мають зовнішні риси майже всіх народів світу (крім аборигенів із Нової Гвінеї та чорношкірих зулусів із масаями), але твердо тримаються свого споконвічного скіфо-сарматського українського коріння.

Отак було би написано про славні Бурачковичі в підручнику з економічної географії України, якби цей підручник написав бурачківчанин. Що ж, як такого не знайшлося? І тепер, шановний Читачу, мусиш вірити на слово мені. І бурачківчанам, котрі заговорять до тебе зі сторінок цієї книги.

Автор

ҐРАНДА

Монолог затриманого Марка Загірного, правого крайнього нападника команди «Сокіл» із Лопушної, в Бурачковицькому відділку міліції після матчу з місцевим «Вірвусом»

...Бігме, Боже, пане слідчий, я не винен у тій ґранді. Воно все якось само вийшло.

Зачали ми, як завше, о семій. На футбол люду зібралося — море. Не так, як минулого тижня, коли грали в Рип'яному: там футбол оглядали три кози, цап Місько і баба Василина, яка ту всю громаду пасла. А тут инша річ! Ентузіясти навіть на дерева повилазили. То й не дивно: голова колгоспу пообіцяв тренеру «Вірвуса» за перемогу над нами виписати шиферу на стайню, а цілій команді — по три кавалки канадійського мила. То гра мала бути затята.

Коли суддя свиснув, бальон полетів у бік воріт «Вірвуса». У брамці денервово скавав Юзик Шопа, люксовий воротар. Та ви, пане слідчий, маєте його знати. Юзька колгосп купив за бика перемишлянської породи і два кіля мила в тарнавської «Звитяги». Люди повідають, він має такий дриґ, що може перелетіти з місця паркан Личаківського цвинтаря!

М'яч запопав наш Тиміш Підлісний. Той як влупить правою — бальон може пукнути. Лиш би до брамки поцілив... Удар! То щось страшне: м'яч сухим листом приліпився нижче від спини нашого центрального нападника Романа Драгана. Той пластом упав на твердь і тільки вухами ворушив. Добре, що не в око встрелили. Не було би з нами Ромця. На поміч скаліченому кинувся місцевий фельдшер. Романа за ноги витягли за креси поля. Наш тренер замінив його на мого найліпшого колегу, Олька Березяка. Він, правда, трохи не в формі: вчора був на празнику і приїхав у жіночих капцях і з жовтими очима. Зате на полі Олько — гірший за звіра.

Десь на штирнайцятій хвилині бальон втрапляє до мене. А я валю просто на ворота «Вірвуса». На мене нагло кидається їхній центральний оборонець Орест Шаргут. То є страшний чоловік. Його тато робить м'ясником ві Львові, спродає, ненза, свинячі тельбухи за страшні гроші. Нарід на полі зачав кричати: «Орко, задуси того глиста!». Але я не такий дурний, як виглядаю. Його півтора центнера мене не встрашать. Падаю на мураву і в леті копаю Орка в кістку. Той, як втєтий, летить на трибуни і зносить три ряди. Суддя свище, фельдшер вправляє щелепу малому, котрий хотів допомогти Оркові. А той дуже гоноровий, того на людях не любить.

Гра провадиться далі. Бальон полетів на нашу брамку. «Не дай Боже, буде гол», — думаю. Ви, пане слідчий, не знаєте нашого брамкара. Коли йому забивають, падає в такі нерви, що може скалічити силу народу й підняти на ноги цілу область. Позаминулої гри так і було. Коли до нас влетів гол, Стефко-брамкар зняв рукавиці й полетів за суддею. Той втік на третю бригаду і сховався у гноївці. А Стефко з криком: «Всіх поріжу!» — кинувся на голову сільради. Поважний товариш, голова, мусив видертися на церковну

дзвіницю і вдарити заупокійну. Потому районна газета писала, що в Бурачковичах відродилася чудова народна традиція — виконання на дзвонах світової клясики.

А Стефка пов'язали в ту хвилину, коли він пальцем пробував вибрати око міліціантові. Я дуже боявся, щоби подібної гранди не було тут, бо Стефка тоді дискваліфікують на три гри, а ми без нього — як без рук.

На ту хвилину «Вірвус» притис нас до воріт. Бальон, як зачарований, літав межи нами. Врешті, нападник вірвусівців лупнув зліва в нашу брамку. Стефко метнувся блискавкою, але бальон черкнув об слуп і через дзюру в сіті викотився в баюру.

Що тут зачалось! Стадівон заревів: «Слава!». На високій тичці над чайною затріпотіла наша фана, а баптистський хор затягнув свою нову мелодію «Марадона, Марадона!».

А Стефко зовсім звар'ював — то було видко по його запінених варгах і залитих кров'ю білках. Добре, що тренер був при пам'яті — тримав за руки, — а фельдшер запихав Стефкові до писка пуделко заспокійливих пігулок. Але то всьо не допомогло би, якби не малий Юрчик. Він скоренько спутав слабому ноги шнурком від рябої корови, яка мирно робила плячки за брамкою. З того всього гвалту бідна скотина чисто втратила розум і рвонула стрийським керунком. За нею плутом тягся зденерований Стефко.

Час минав. Треба було зачинати гру. Кинулися по бальон, але сягнути його не змогли: болота в баюрі було під пахи. Тоді пригнали зі свиноферми ручну помпу. Штири мурові хлопці випомпували воду, перегнавши її на загумінки. З болота стирчала кабіна втопленого ще перед минулорічною Паскою трактора. З його кабіни й дістали бальон.

Суддя знову свиснув і ми повалили на брамку «Вірвуса». Наш Ромко Драган гнав уперед, аж земля двигтіла.

Напереріз йому кинувся Юзик Шопа. Ромко підскоком поминув його, тоді Юзько вчепився йому в майтки. Вони так і лишилися в його руках. А нагий Ромко звитяжно влетів до брамки разом із бальноном. Суддя показав на центр поля, а ми кинулись обнімати Ромка. Той тішився, як дитина, і все кричав: «Хлопці, закрийте мене, бо я голий!». Мала Нуська як зобачила голого — нагло зомліла. Запасних трусів Ромко не мав, і тренер мусив побігти до склепу, щоби купити нові — в зелені когутики. На тому скінчилася перша половина гри.

У перерві ми цілою командою лапали рябу корову разом зі Стефком. Знайшли їх на висілках, за тридцять штири кілометри від Бурачковичів. Корова перейшла колію і чекала на московський потяг, який мав перерізати налігач разом зі Стефком. На щастя, потяг пізнив на добу, бо якийсь ґазда з Чорного Острова розібрав три кілометри колії на паркан.

Коли ми знову стали до гри, сонце вже ховалося за постерунком, пане слідчий. Суддя сказав, що друга половина матчу буде тільки півгодини, бо він пізнить на потяг до Бібрки, де його шваґер видає дочку за фризиєра зі Львова. Гра знову почалася.

На поле лягли потемки. Малий Юрчик приніс дві гасові лампи і поставив їх над брамками. Але на бойовиську далі було темно. Тоді до судді приступив старий Йосиф, який мав контузію ще за Австрії і бачив уночі, як вдень. А вдень він узагалі не бачив. Діда прив'язали до коня і наказали йому здіймати ґвалт, коли буде гол. За це йому обіцяли кольоровий телевізор із керуванням на шнурку і штири морґи поля. Нарід знову заревів, що треба гол, Боже, — гол!

Через якийсь час зденерований дід Йосиф, якому кляча добре натовкла задок, згадав молодість і зі злости запалив

колгоспну стирту. Стало видно, як удень. З Мюнхена передали, що в Бурачковичах патрійоти зачали війну, а з Вашингтона вилетів до Львова гелікоптер із консервами і теплими шкарпетками. Але ми того не знали і провадили гру далі. Голова колгоспу кляв старого Йосифа остатніми словами, бо давно ту стирту обіцяв своєму стрийкові за файний могорич.

Заким горіла стирта, я вхопив бальон і знов пігнав на ворота «Вірвуса». Брамка була порожня, бо Юзик Шопа побіг до вітру за гостинець. Я пальнув із правої — і бальон зателіпався в сітці!

За той час стирта догоріла і стало темно, як в ду... перепошую пана слідчого, як у вусі. Нарід на трибунах зворохбився. Гра стала. Зачалися крики: «Вони суддю купили за тальони на цукор!».

Нарід посунув на поле. Ми того не виділи, бо було темно, але чулисмо, як хтось крикнув: «Бий задрипанців із Лопушної!». Участковий стрельнув. Куля пробила капелюха старому Йосифові. Той фіцнув ногов і з криком: «За найяснішого цісаря!» — погнав шкапину в бік Польщі. Кажуть, що спинили його через три дні за вісім кілометрів до Варшави, де він пробував відв'язатися від шкапини, щоби йти на Відень.

А на полі діялося щось страшне. Парубки порозпускали паски. Отоді зачалася правдива ґранда. Нас гнали через пасовиско до річки Стиранки. Ми вивтікли до води. Збоку я вчув страшний крик Ромка Драгана: «Йой, люди, ратуйте, бо я пливати не вмію!». Я злапав Ромка за ліве вухо і потігнув до берега.

Коли ми вилізли, Ромко ввалив мене в лице, бо вухо в нього розтягнулось і падало на очі. Я зомлів і потому, пане слідчий, ніц не памнятаю.

Тепер, пане слідчий, ви видите, що я до тої справи не надаюся. І не можу знати, хто тої ночі спалив сільраду в Лопушній. Може, то зробила тусовка «Чорний кульпан», де керує Федьо Цісар. А може, і неє. Ото і вся ґранда, пане слідчий.

МАСАКРА

...Що, Мільку, тяжко? На весілю вчора був? Голова пучає, не? То пий пиво і слухай. Повім ті про той клопіт, який маю.

Зо дві неділі назад і я бавився на весілю. Ніц не скажеш, забава була порядна. Всю громаду возили на двох «Волгах» і в автобусі. І мою фіру зафрахтували, бо казали, що тепер модно.

Мусив я на той празник цілу фіру помалювати на зелено, а мала Нуська пальцьом понамальовувала на ній всілякі ружі. Русланові до гриви повплітав ленточки, пацьорки, а копита Рябої вималював тою самою краскою, що й фіру, бо сі троха лишило. Стефка дала мені нового капелюха, і я полетів до обійстя Кременя. Того дня його Ґеник женився з Каською Фарфунік із Лопушної. Ліпше би мене в ту хвилю шляк трафив, Мільку, нім мав рушати на ту забаву. Не перебивай мене, слухай за порядком!

Від обійстя Кременів до церкви, де молодята мали брати шлюб, добрий кавал дороги. Через то гості запакувалися до автобуса, старі — до «Волги», а молоді повилазили до мене на фіру. Я вйокнув, цьвохнув Руслана по задниці ба- тогом, і ми помалу покотилися до церкви.

Мушу тобі сказати, Мільку, що, поки ми їхали, я мало собі карка не скрутив — озирався на Каську. Вона і в житті файна, а у вельоні — як намальована! І Ґеник світитсі, як нова копійка. Я тобі скажу, що Ґеник — порядний чоловік. Каська перед ним із третої кляси ходила з тим ґавґаном Влодком Цукорским. Ти мусиш його знати, бо він на стації башматчиком робит коло потяга. А Ґеник на той час їздив до Сибіру на заробки. Ціле село знало, що Влодко скоро пошлюбить Каську. Але приїхав зі Сибіру Ґеник, і Каська змінила Влодкові на танцях із Ґеником.

А я Ґеня добре знаю, казав йому: «Ґеню, не будь глупий, лишисі Каськи, бо будеш мав страшний клопіт». А Ґеньо мені: «Йване, я сі женю, бо вже лисію і палит мене страшна любов!». Нє то нє, а спитати можна. І везу, значить, я їх до церкви. Там всьо було дуже порядно: ксьондз благословив, казаня казав, молоді батькам кланялись, а ті плакали, ніби Каську і Ґеника за хвилю мають до гробу класти. Цьотка Марина з Канади, що перший раз за п'ятдесят літ приїхала на материзну, з тої розпуки зомліла. Потому я молодих ґальюпом віз до хати, бо кишки вже марша грали. Але сам, Мільку, знаєш: із тими нашими звичаями не скоро ситий будеш.

На брамі молодим налили шампана, а я тільки слину ликав. Потому не годні були за стіл сісти, бо мусили ратувати старого Марциняка, що має голову, як коліно. Коли Каська на щастя кинула келишок шампана за плечі, то вцілила просто в чоло старому Марцинякові. Келишок розлетівся, а в Марциняка на самому чубку виросла гуля на дві цілі. Мусили старому жилізко до голови прикладати. Але менше з тим.

Сіли ми, Мільку, нарешті, за стіл. Та знову не годе їсти, бо тих казальників вистроїлася ціла черга. Врешті, до слова дістався старий Кремінь.

— Я хочу подекувати батькам Касі, які виховали таку файну дочку, що аж мій син бере її за жінку. Буду її берегти, як рідну дитину, не силувати до роботи. А ті гроші, які ви, дорогі свати, не хотіли дати за Каську, збережіт. Наші діти за них вам справлят файний гробівець на цвинтарі. Будьте щасливі, діти, любіться, шануйтеся, свого навчаються і чужого не цурайтесь. А ти, Ґенику, пам'ятай, що як жінці раз попустиш — буде на тобі їздила до кону.

Після тої промови всі випили по великому, а стару Кремениху вивели попід руки відливати на кухню. Потому слово взяла стара Фарфунічка.

— І що я вам скажу, дорогенькі. Вигодувала я тебе, Касю, на радість людям і собі на втіху. І на личку ладна, й до роботи зграбна. Та не дав тобі Бог щесті вийти заміж за правдивого чоловіка. Ґеньо добрий хлопець, але має ганж — криває на праву ногу. Лікарка казала, що поліпи має. Може, то неправда, але люди дурно говорити не будуть...

По тих словах ціла родина Фарфуніків тежко заридала. А старий Марціняк, який ще тримав жиліско на голові, з розпуки налив до бурачків горілки і випив. Я чоловік культурний, хоть і фірман, того не витримав і крикнув: «Ґірко!». Зо мною закричало ще чоловік зо триста. У спальні вилетіли вікна від рику, і їх скоренько позатикали подушками. Цьотка з Канади плескала, а старий Марціняк упав головою в майонез. Каська з Ґеньом робили вигляд, що цілюватися їм зовсім не хочеться. Та коли зобачили, як повилітали вікна — перестали ламати кумедію. Всі зразу зачали рахувати. Коли дійшло до дев'яносто — Каська без свідомости впала на коровай, а Ґеник мав такий вигляд, як корова по тилетю.

Тут до хати влетів староста з друзбами і телевізором.

— Шановні гості, — каже, — зараз по телевізії буде концерт на замовлення, де привітають наших молодих!

І включив телевізор. А там, насправду, сидит диктор-ка і каже:

— Парафіяни села Лопушна вітають свого духовного пастиря з днем іменин і дарують йому пісню «Рускіє бер-йози», бо він з Росії до нас надісланий патріархатом.

Нарешті дійшло до нас:

— А ця пісня полине в Бурачковичі. Сьогодні на рушничок щастя наступили Кася Фарфунік і Ґенік Кремінь. Любові та злагоди зичуть їм їхні батьки, дідусь і бабуса з тої і другої сторони, два шваґри, три братові та племінник Юрчик зі Львова.

*Хай чисте небо світиться над вами,
Хай радості наповниться ріка,
Хай буде завжди мир в сім'ї і злагода,
Хай не впаде на світ війна.
Неба безхмарного й настрою гарного вам, молодята.*

І Сливоцький як заспівав тононьким голосом про маму... Віриш, Мільку, весь нарід плакав. Я сам пустив слюзу в келишок. А Каська впала мамі на груди — заби-лася в корчах: «Прости мене, прости!». Ґенік гладив її по спині й кричав: «Винесіт телевізор! Винесіт той телевізор!».

Ти, Мільку, не стогни. Пий пиво, бо я підходжу до найстрашнішого. Почалося дарованє. Усі молодим коперти пхають і цілюють, пхають і цілюють. І я свою коперту Ґеникові дав. Але, щоби моя десятка троха грубше виглядала, я в коперту газету запхав. Най знають, що і я не бідний. А якби ти знав, Мільку, що молодим цьотка з Канади вдарувала... Касьці — хустку японську з френзлями, а Ґеникові — капу на двоспальне ліжко. Але слічна!

Аж тут приносить староста великий пакунок, відкриває його. А там... травурний вінок! На ленточках написано: «Спи спокійно, Касю, зі своїм милясьом. Твій бувший, Влодко».

Що тут зачалось! То тежко, Мільку, описати. Баби голосят, Каська знову зомліла, лежить на короваї з підсвіткою. Ґеньо зі столовим ножом мече ікру по хаті, а старий Марциняк пальцями їст холодець і реве:

«Монголо-татари ще тут?! Як я їх ненавиджу!»

Потому Ґеньо кинувся з тим ножом розтинати Касьці сукенку на грудях, бо вона вже ледве дихала. Стара Фарфуничка як закричит: «Вар'яте, що ти робиш? Та вона двісті долярів коштує!». З того крику Каська відкрила очі й уздри-ла над собов Ґеника з ножом.

«Ратунку, ріжут!» — закричала, видерла в Ґеника той цізорик і запхала йому під паху. Ґеник пожовк і сплив кров'ю. І що тут зробиш, га, Мільку? Я мусив натемно везти скривавленого хлопа до шпиталю ві Львові, бо всі шофери дороги вже не виділи.

Не буду тобі, Мільку, повідати, яка то була дорога. Скажу тільки, що, коли ми приїхали, Руслан був сивий з піни, а в Рябої гет краска з копит позлазила. Але найстрашніше було ще спереду.

Зі шпиталю вийшов доктор, помацав Ґеника в ранене місце і каже: «То, певно, труп. Несіть його до залі».

Я звалив Ґеника на плечі й поніс до якоїсь пивниці. А там таких, як Ґеник, — море! Усі голі, сині й понумеровані. Поклав я хлопа на стіл, а в самого, Мільку, отакі слези на очах.

Тут до залі потихеньку заходить бабуня в чорному. Та так лагодно до доктора:

— Йой, паночку, ви такий вчений, такий мундрий, а я маю таку біду. Дорогенький, корова мені чисто заслабла. І що ми їй не робили! І заштрики, і яйцьо від чорної

курки на голові били — ніц не помагає. Аж наш ветринар сказав, що треба їхати до Львова, і зголити зі свіжого мертво-го отаку цюточку бороди. Потому спалити щетину перед писком корови, і та зразу буде давала по відру молока. Та най вже не по відру, бо не донесу, але хоть би слоїчок трилітровий...

— Най буде, але чим я зголю? — каже лікар.

Бабця скоренько розв'язала хустку і витягає серпа. Та коли лікар зачав шкробати в Ґеника щетину на писку, той як сі зірве — паль доктора під око. І кричить над мерцями: «Касю, як я ті люблю!».

Ти з того, Мільку, не дивуйся, бо коли насухо голити, то так болит, що можна розум стратити.

Я з теї радости, що Ґеник жиє, хап його під пахи — і на фіру. За той час Руслан із Рябою відпочили, попаслися на кльомбі, наробили купи кльоцків на хіднику і додому летіли, як голуби...

Йой, Мільку, пий пиво і мовчи, бо на тому місці все мені серце стає. Ліпше би мої голуб'ята не летіли. Бо виїхала нам на зустрічну полосу сино-жовта лімузина з міліціантами. І на нас. Ще й мігало включили. Коні сі напудили і навернули на кійоск...

Коли я виліз, Мільку, з-під фіри, Руслан лежав межі «Правди», Ряба на «Ізвестиях», а на дишло насилівся якийсь журнал із голою бабою. Отака, Мільку, була масакра. Пішли мої найдорожчі Руслан із Рябою на московску кобасу, бодай її ніколи не видіти!

А ти, Мільку, пий пиво. Пий, бо той світ ніц не варта. Всьо ся кінчит кобасою... Але, Мільку, Бог із ним, весілем, а чим коні мої завинили-и-и?!

ОБРАЗКИ

Пам'яті Замурзєвички

Юзик Пелегнярський років п'ять не був у рідних Бурачковичах. Так склалося: вчився, женився, дітей родив, дороблявся на машину, квартиру у Львові. Коли ж нарешті осягнув усі ці достойні цілі — навідався на рідні терени.

Щойно зійшов із автобуса, як побачив однокласника Ромка Дзядика. Той без «добрий день — до побачення» сразу взяв гостя за гудзик.

— Юзьку, знаєш, що?

— Що?

— Вчора на скруті коло станції переливання крові бензовозом Замурзєвичку забило!

— Як забило? — вражено перепитав спантеличений Пелегнярський.

— А во, старе-дурне відкриє писок і ходит по дорозі, ходит, і якої холери ходит? Добре зробило, що забило!

Вражений такою простотою, пан Пелегнярський, навіть не прощаючись, залишив Дзядика на самоті й рушив у бік

рідної домівки. Уже ввечері, перекинувши з татом кілька чарок міцної бурачанки, він зважився запитати:

— Тату, а що то за історія з Замурзєвичкою? Кажуть, її під Лопушною бензовозом забило...

— А забило! — пожвавився старий. — І добре зробило, що забило, бо таке дурне: писок відкриє і ходит по гостинцю, ходит... І якої холери ходит?

Пану Пелегнярському стало зле, незважаючи на оптимістичну дію на організм оковитої. Він напружив мізки і таки згадав стареньку бабцю, котра дибала з костуром уже тоді, як він іще під стіл ходив. Згадав, що стара Замурзєвичка — спадково безплідна, бо дід її не мав дітей, батько теж не доробився на спадкоємців — виміщувала своє горе на чужих дітях, котрі дуже часто робили набіги на її садок, де росли найбільші в Бурачковичах вишні морелі. Чорні-чорнезні й солодкі-пресолодкі.

Наприкінці життя Замурзєвичка геть розгубила крихти здорового глузду, бо почала щодня ходити гостинцем між Бурачковичами і Лопушною, виглядаючи своїх ненароджених дітей, котрі мали приїхати зі Львова. Вона прикладала до почорнілого від засмаги чола гудзату долоню і вдивлялася, вдивлялася, вдивлялася в бік Лопушної, аж поки на очі наверталися сльози. Тоді безпорадно дибала гостинцем, буркочучи під ніс щось не зрозуміле, напевно, навіть їй самій. У руці вона завжди тримала гостинця для своїх дітей: кілька малинових ягід, яблуко, жменю стиглих вишень.

Заінтригований перебігом подій, Юзик Пелегнярський наступного дня вирішив відвідати старий бурачковицький цвинтар, де за кошт церковної громади мали ховати Замурзєвичку.

Пріпікало сонце. Посеред зарослих густою травою могил, які давно позападалися, біля свіжої ями зібралося

десять бурачковицьких пенсіонерів, котрі деренчливими голосами підтягували дякові у його заупокійній службі.

Ніхто не плакав, — чи не любили Замурзєвичку, чи просто всі сльози вже виплакали за роки окупації. Після парастасу священник взявся за казання.

— Дорогі брати і сестри. Нас покинула раба Божа Замурзєвичка. Вона прожила тяжке життя. Була доброю християнкою: все ходила до церкви, постила, говіла і давала дещицю на наші потреби. Але мала один ґанж: усе зранку вийде на дорогу, відкриє писка і ходит, і ходит... І чого ходит?!

Замурзєвичка лежала тиха й урочиста. Ніби зустріла на тій дорозі своїх дітей. З затиснутого кулака на грудях, якого так нікому і не вдалося розімкнути, стирчали хвостики вишень.

ПУСЬЧИНА ДОЛЯ

— Пуська! Пуська! Ка мнє, ка мнє! — чоловік, волаючи, кликав свого пса.

Нарешті зі сусідньої кімнати долинув збуджений гавкіт: Пуська почула і прибігла до господаря.

— Пане Романе, мусите знати, що моя Пуська — то є золотий пес. Мене розуміє з півслова, — пан Ярослав тяжко схилився над мапою, яка накривала стіл замість обруса. Рукою відсунув тарілку з бурачками і схилився над місцем, де великими літерами було написано: «ЛЬВОВ».

— Диви, Пуська, тут ми всі живемо. Тут нас і поховать... — пан Ярослав устроїв у мапу виделку. — Пане Романе, звідси ми зачнемо наш атак!

— На кого? — зловісно запитався пан Роман.

— На всіх! Лиш по тому будем вільні, як соколи.

Пан Ярослав пошкробав виделкою за вухом вірну Пуську, яка злизувала лишки знаменитих бурачковицьких бурачків, і притишеним голосом спитав:

— Пане Романе, ви комуніст?..

— Комуніст... — прошепотів, озираючись, пан Роман.

— А Маркса читали?

— Два рази!

— Пуська, не гризи мені обцаси! Він щось порядне пише?..

— Але страшно багато!

Жовтий місяць довгими язиками променів лизав потилиці приятелів, котрі совгали тарілками по мапі. Господар налив і твердо поставив склянку на стіл. Первак вихлюпнувся на цигарку — запалав разом із мапою.

— Пане Ярослав, Мостиска горят! Дуже сссильно-о-о...

— Зара зробимо, — пан Ярослав перекинув бурачки з тарілки у вогонь і втішився. — Ага, поляки теперка не пройдут на нашу територію!

Пан Роман у той час попихав макарони виделкою по мапі й голосно пиркав:

— Бпрррр, бпррр...

Господар підняв очі від бурачків на колегу:

— Пане Романе, я вас прошу, не плюйтеся, бо спаскудили мені чисту кошулю!..

— То абсолютно не має значення, бо я зараз двигаю наші танки на Варшаву!.. Бпрррр... Пане Ярославе, все хотів вас спитати — як колега колегу... Ви депутат?

— Депутат.

— То скажіть мені, як ви такі мудрі, де є Європа?

— Зараз зобачимо... — пан Ярослав повитирив рукавом мапу від бурачків і макаронів, за що Пуська була йому дуже вдячна. — Є! На підлозі! Той кінець мапи зсунувсі... Але... Пуська! Ка мнє, ка мнє, Пуська! Що ти, мавпо, наробила?! Хіба мона таке на Європу робити?! І так грубо? Пане Романе, мушу офіційно вам сказати, що нині до Європи ми не втрафимо. Там Пуська попсула екологію...

Пан Роман на цю новину зреагував відчайдушним схлипом.

— А я так хотів до Відня...

— Не гнівайтесь, але до Відня сьогодні не доступишся.

Запала хвилева пауза, яка принесла двом бурачковицьким приятелям мить задуми над важкою долею Галичини у світі. Лише національно несвідома Пуська внутрішньо прислухалася до вже повного шлунка: чи надовго вистарчить харчів із мапи?

БЕРЕЖІТЬ ЗДОРОВ'Я

*Виступ по телевізору 102-річної баби Зоні
з нагоди Дня фізкультурника*

Я є, дороженькі, баба Зоня. Пишусі Копачова, бо мій кривний чоловік, небіжчик, був правдивий Копач. Маю сто два роки, бо так записано в метриці. Жию в Бурачковичах при торговиці. Зо мною мешкає син із невістков, внук із жінков і праправнук із якоюсь жабов. Той остатній надібав те дівчисько десь на вакациях, і тепер жиють на віру. Всі, хвала Господи, здорові. Але де їм до мого старого-небіжчика. Що був хлоп, то хлоп. Як мур. Міг взєти в єдну руку метр бульби, в другу — ще єден і мене на плечі.

А сина маю троха нездалого. І в кого він такий миршавий? Лисий, живіт запустив перед очі. Але має два дипломи. Їден дістав у Львівській політехніци ще перед войнов, а другий по тому, як ми вернули з Сибіру.

Щось у вас із воком, пане редакторе: все мігає і мігає. То нерви. Всі хвороби в людей від нервів. Так казав наш ксьондз на казаню.

Я маю куліжанку пані Канцірову. То та кубіта має страшні нерви в тілі. Жінка, пане редакторе, не годна години прожити, щоби чоловікові якої шкоди не заподіяти. Тільки коли дасть йому копняка або у вухо пальне, тоді стулить очі на ніч. І як той Андрій ще жиє? Бо ж пані Канцірова, маєте знати, має знизу два центнери. Коли вона приходит додому, а Андрія ще нема, то нею так калатає з нервів, що не годна в руки ложки взяти! Тоді бере ручку, зшиток і пише чоловікові листа. Кождий лист починається тими самими словами: «Андрію, най би ті шляк ясний трафив...».

Я би-м согрішила, якби сказала, що пані Канцірова є недобра жінка. Нє, вона має фйолка, але людей любить. Кота тримає. Але на свого чоловіка має яке насланє. Вздриць Андрія — і дістає трєми. Два місяці тому мав Андрій урльоп. То його жінка замикала в хаті на ключ, а сама брала kota і йшла до Кураникової Калюжі на spacer.

Ви мене просили повісти, пане редакторе, про здоровий образ. Мушу вам сказати, що найліпший образ мав мій Григiр. Він не пив. Тільки на всі католицькі, православні, жидівські празники і на уродини, в кого були на селі. Приходив додому надвечір, лапавсі за одвірок і казав: «Зонька, я нинька п'єний-п'єний...» — і падав на бамбетлі. Так було мало не щодень. Раз не поцілив і впав межи бамбетльом і стiнов. Мусила кликати сусіда з конем. Заклали Григору сильку на ногу, а шнурок вчіпили до конє. Тільки так витігли. Мій старий мав дуже добре здоров'є. Міг пальцьом баняк пробити. Коли ми ще мешкали в селі під Перемишлем, то все ходив на парциляцію битисі.

За Австрії старий аж штири місяци був на фронті. Але за той час дістав срібний медаль. Я з него си зуби зробила. Чого ви, пане редакторе, очі завертаєте? Думаєте, що то так просто?

Повклякали вони в шанцях. Канони прали, кулі свистали. Григорко з кріса разів зо три пальнув. Але все у воздух, бо дуже мертвих боявсі. А на той час над ним якраз пролітав чужий єроплян. Куля мого старого втрапила пільотови в саму дзюрку в дупі, й бідака без свідомости скерував єроплян на свої позиції. Через то там зробивсі ґвалт. А Григорові дали срібний медаль на ліву грудь і відпустили додому на два тижні.

Вдома та война йому чисто спротивилася. Кріса він закопав у пивниці, сам ночував у стирті. Приходив до хати тільки надвечір. Почитати Пінкертона хлопам із дистрікту. То вони мені так у хаті підлогу запльовували, що я мало старого знов на войну не виманжила.

Так я про здоров'є. Старому його зіпсули, коли пішов на аналізи до шпиталю вже ві Львові. Мав якусь гризоту в животі. Три бойдики горівки міг випити, а вже четвертий — ніяк. З того дуже денервувався, аж посивів. І пішов на доктори. Перше дали йому випити чвертку води, запущеної на червоно. Григорку стало зле. Але то був ще не кінець. Сказали бідаці ликати якийсь дріт досередини. І світили його через телевізор. Не знаю, що вони там побачили, але мені сказали, щоби бігла по ксьондза. Пішли ми додому, я закликала ксьондза. І на правду, мій старий прожив тільки десять літ по тім випадку. Аж потім помер. А що казати за молодших? Та вони ніц не вироблені! Як мій внук. Він чоловік на вигляд, як пуделочко, потужний. Але якось наскладав грошей і купив до хати кришталеву люстру. На вулиці було літо, парило страшно. Іванко розібравсі до майток, поліз на стіл чіпляти люстру до електрики. Аж тут із роботи прилетіла його Марина. Зайшла до кватири і, як все, полоскотала Іванка: у-тю-тю... Через дурне «у-тю-тю» Іван упав зі стола, розбив на собі

люстру, зламав два ребра Марині, а собі — руку. А ви кажете здоров'є...

Щось ви зблякли, пане редакторе. Чисто як наш Міхалемко, коли йому політику приписали. То було ще тоді, як тільки нас визволили, але на поляків ще не міняли. Той Міхал мав їдного цапа на всьо село. З цапами по війні було эле. І всі водили кіз до нього. За то лемко все мав свіжу копійку. На той час до нас у село приставили упалнамоченого кривого Йосипа. Мав більмо на оці. Коли він приїхав, то зразу приказав називати його Іосіф. Але то було тяжко вимовляти, і всі кликали його «кривий Юзько».

Так він зреквізував у Генгалів козу. Прийшов час вести її до цапа. Кривий Юзько взяв козу на шнурок — марш до Міхалка в гості. А той з порога, як завше: «Маш рубля — пуцу цапа, а не є — гонь козу додому і єб си сам!». Кривий Юзько — страшно жадобний до грошей і не дав Міхалкові рубля. Пігнав козу додому, затаїв гнів. Через три дни з району приїхало штирьох у кашкетах, із крісами і десь повезли Міхала за шпійонство для Швеції. А кривий Юзько сконфіскував цапа, помалював йому роги на червоно і пускав громаді вже по два рублі за раз.

Що ви кажете, пане редакторе? Щось на закінчення? Ну, то я можу вам сказати, пане редакторе, щирю правду. То тільки в метриці записано, що я маю 102 роки. А напrawdę я на десіть літ молодша. Бо коли нас вивозили, то робили кождому новий документ, а писар був п'яний. Приписав мені літа. То я мовчала до пенсії.

Йой, що з вами, пане редакторе? Зомлів. Певно, не береже здоров'є, батяр...

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.